

έτέρου χωρὶς τὸ θάρρος καὶ τὴν αὐτοπεποίθησιν τοῦ Δαντῶν καὶ τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ ὅπως ἐμπνέῃ αὐτὰ εἰς τὸν λαὸν δὲν θὰ ἐσώζετο ἡ Γαλλία. Καθ' ὃν χρόνον διεξῆγε τὸ ἥράκλειον αὐτὸ ἔργον, ἐπισυνέβησαν αἱ φρικώδεις ἐκεῖναι σφαγαὶ τοῦ Σεπτεμβρίου, αἵτινες εἶνε ἀπαίσιον στίγμα τοῦ παρισινοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ἐξηγοῦνται ώς ἐκ τῆς ὑστερικῆς καταστάσεως εἰς ἦν περιέπεσεν. Ὁ Δαντὼν δὲν ἔνέχεται ποσῶς. Κτηνώδης τις ἀπανθρωπία ἔκυριευσε πολλοὺς οἵτινες ἐξετράπησαν εἰς θανάτωσεις τῶν ἀντεπαναστατῶν τῶν συνηγμένων ἐν ταῖς φυλακαῖς. Οἱ παριστάμενοι ἐτέλουν ὑπὸ τὸ κράτος τοιούτου τρόμου ὥστε ὅχι μόνον δὲν προσεπάθουν νὰ παρακωλύσουν τὰς σφαγάς, ἀλλ' οὐδὲ ἐτόλμων νὰ δείξωσι κατάπληξιν ἢ ἀποδοκιμασίαν, μάλιστα ἐνεκα τοῦ τρόμου ἐπεκρότουν. Ὁ Μινιέ λέγει ὅτι ἡ βουλὴ ἥθελε νὰ παρακωλύσῃ αὐτὰς τὰς σφαγὰς ἀλλὰ δὲν ἤδυνατο.

Ἡ βουλὴ διελύθη τῇ 21 Σεπτεμβρίου καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐξελέγη ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις, ἡ μᾶλλον ἀξιοσημειώτος συνέλευσις ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ κόσμου. Οἱ Γιρονδῖνοι ἀπετέλουν τὴν δεξιάν, οἱ δὲ Ἰακωβῖνοι τὴν ἀριστεράν. Τὸ κέντρον, ἡ πεδιάς, ἀπετελεῖτο ἀπὸ τοὺς μὴ ἔχοντας χαρακτηριστικὰς ἴδεας ἀλλ' ἀπλῶς ὄντας δημοκρατικούς. Οἱ Ἰακωβῖνοι ὠνομάζοντο καὶ ὀρεινὸν κόμμα ἡ ὄρος. Πρῶτον ἔργον τῆς Συνέλευσεως ἦτο ἡ ἀνακήρυξις τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καταργουμένου τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ. Συγχρόνως ὁ Δαντὼν, ὅστις ἦτο μέχρι τότε ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τῶν στρατιω-

τικῶν, παρητήθη. Εύθὺς ὕστερον ἡ Συνέλευσις οἰστρηλατουμένη ἵδιως ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Κλούτς περὶ παγκοσμίου Δημοκρατίας ἀνέλαβε νὰ δόσῃ χεῖρα βοηθείας εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου νὰ ἀποτινάξωσι πάντα τυραννικὸν ζυγὸν καὶ νὰ θεμελιώσωσι δημοκρατίας. Ἡτο γόησσα καὶ περιλαμπὴς ἡ πολιτικὴ αὗτη τῆς διὰ τῶν γαλλικῶν ὅπλων ἐκδημοκρατίσεως τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὸ γόητρον της δὲν διήρκεσεν εἰμὴ ἐν ἔτος διαρκοῦντος τοῦ ὁποίου ἡ πολιτικὴ ἐφηρμόσθη ως πρὸς τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Σαβόην, καὶ εἶτα ἐγκατελείφθη ως ἀπραγματοποίητος ὑπὸ τὰς ὑφισταμένας οἰκονομικὰς συνθήκας· θὰ διαμένει ὅμως ἐσαεὶ ἀξιομνημόνευτον τὸ ψήφισμα ὅπερ ἡ Συνέλευσις ὅμοφώνως καὶ ἐνθουσιωδῶς ἐφήφισεν ὅταν ὁ πυρετὸς τῆς ἐν λόγῳ πολιτικῆς ἦτο εἰς τὸ ζενίθ “διακηρύττουσα ἐν ὄνόματι τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους ὅτι προσφέρει ἀδελφότητα καὶ ὑποστήριξιν παντὶ ἔθνει θέλοντι ν' ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του.”

Γ'.

Πᾶν ἵχνος τῆς βασιλείας ἐν Γαλλίᾳ ἐξέλιπε καὶ δὲν ἀπέμενεν εἰμὴ τὸ πρόσωπον τοῦ Λουδοβίκου Καπέ, ως ἥδη ὠνομάζετο ὁ βασιλεύς. Καθ' ὃν χρόνον ἡ Συνέλευσις ἐβούλευετο περὶ ἐξαπλώσεως τῆς δημοκρατίας ἀνὰ τὴν γῆν διὰ τῶν ὅπλων, ἔσπευσε συνάμα νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὸ τελευταῖον ἵχνος τῆς βασιλείας ἐν Γαλλίᾳ. Οὕτω, δικάσασα τὸν Λουδοβίκον κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς θάνατον ως συνωμόσαντα κατὰ τῆς Γαλλίας. Τοῦτο δεκνύει

ὅτι ἡ ἐπανάστασις ἐθριάμβευσε καὶ ὅτι ἡ ἀντεπανάστασις ἐντός, συνετρίβη καθ' ὀλοκληρίαν. Ὁ Λουδοβίκος ἐκαρατομήθη τῇ 21 Ἰανουαρίου 1793 εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ἐπαναστάσεως (νῦν καλούμενην τῆς Ὄμονοίας). Ἐθεωρεῖτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη βραδύτερον, πατριωτισμοῦ ἔνδειξις τὸ φρονεῖν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο ἄξιος θανάτου. Ἐντούτοις οἱ κίνδυνοι τῆς Γαλλίας ἔξωθεν ἐπικνοῦντο. Ὁ συνασπισμός τῶν ἔχθρικῶν Δυνάμεων ἐνισχύθη διὰ τῆς προσχωρήσεως εἰς αὐτὸν καὶ τῆς Ἀγγλίας λόγῳ τῆς γαλλικῆς κατοχῆς τοῦ Βελγίου. Ἐντὸς τοῦ Φεβρουαρίου ἡ Συνέλευσις ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ δύο Δυνάμεων, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας. Ἐν Βελγίῳ τὰ πράγματα ἦσαν λίαν κρίσιμα. Ὁ Δαντὼν ἐτάννυε πᾶν νεῦρον του ὅπως ἔξεγείρῃ τὸ ἔθνος, σώσῃ τὸ Βέλγιον, προκαλέσῃ ἥττας τῶν ἄγγλων καὶ ἐντεῦθεν ὑπουργικὴν μεταβολὴν ἐν Ἀγγλίᾳ. Οἱ φιλελεύθεροι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ συνομολογήσωσιν εἰρήνην πρὸς τὴν Γαλλίαν ἐὰν ἤρχοντο εἰς τὴν ἀρχήν. Τὸ ἔργον τοῦ Δαντὼν ἄπαξ ἔτι ἦτο νὰ ἔξεγείρῃ τὸ ἔθνος κατὰ τῶν ἔξωτερικῶν ἔχθρων. Διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας τῶν σφαγῶν τοῦ Σεπτεμβρίου ἐπρονόησε τὴν φορὰν ταύτην νὰ συστηθῇ Ἐπαναστατικὸν Δικαστήριον ἵκανὸν νὰ ἀποσοβῇ παρομοίας φρικαλεότητας. Φεῦ! αὐτὸ τὸ Δικαστήριον ἔμελλε να εἴνε αὐτουργὸν φρικαλεοτήτων.

Ἡ παραλυσία, διαφθορὰ καὶ ἀρπακτικότης ἐν τῇ γαλλικῇ διοικήσει ἦδη τοιαύτη ἐν Γαλλίᾳ, ὥστε ὁ Δαντὼν ἐπεδόθη δραστηρίως εἰς καταρτισμὸν σχεδίου πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐκτελε-

στικής ἔξουσίας. Τίποτε ὀλιγότερον ἢ πλήρη
ἀνθεντίαν ἐπὶ ὑπουργῶν, στρατηγῶν καὶ παντὸς
ὑπαλλήλου ἔδει νὰ ἔχῃ τὸ σῶμα οὗ τὴν σύστασιν
ὁ Δαντὼν ἐτόλμησε νὰ προτείνῃ. Δοκιμαστικῶς
ὑπέβαλε τὴν πρότασίν του κατ' ἀρχὰς γνωρίζων
πόσην ἀντίδρασιν θὰ εὕρισκε. Πράγματι ἡ πρότα-
σις, καίπερ δοκιμαστικῶς ὑποβληθεῖσα, ἐπλήρωσε
φόβου τοὺς Γιρουδίνους καὶ τὸ "Ορος. Τὸ προτει-
νόμενον σῶμα θὰ εἴνε ἐπιτροπεία συνισταμένη ἀπὸ
μέλη τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως καὶ ἔχουσα ὑπάτην
καὶ ἕκτακτον ἔξουσίαν. Ἡ πρότασις αὕτη εἴνε ἡ
μόνη ἐκ τῶν μεγάλων προτάσεων τοῦ Δαντὼν ἵτις
δὲν γίνεται δεκτὴ παραχρῆμα. Παραπέμπεται εἰς
ἐπιτροπὴν πρὸς μελέτην, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ συμ-
βαίνουσι γεγονότα πείθοντα τὴν Συνέλευσιν ὅτι
εἴνε ἀνάγκη τοιούτου σωματείου. Μία ἀποφασι-
στικὴ μάχη ἐν Νερβίνδεν κατὰ τοῦ πρίγκηπος
Κοβούργου καταλήγει εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ
Βελγίου, εἰς ἐπίμετρον δὲ ὁ ἐκεῖ στρατηγὸς Δου-
μουριέ, μὴ λαμβάνων ἐπικουρίας καὶ χολωθεὶς
πρὸς τὴν Συνέλευσιν, αὐτομολεῖ εἰς τὸν ἔχθρον,
καίτοι μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς λιποταξίας του
εἶχεν ὑπηρετήσει τὴν Γαλλίαν ἐξ ὅλης ψυχῆς
ἀράμενος περιφανεῖς νίκας. Ἄλλ' ἡ Συνέλευσις
ἀγομένη ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀνοήτων Γιρου-
δίνων συνετέλεσιν εἰς τὰς ἥττας του ἐν Βελγίῳ, μὴ
στείλασα αὐτῷ ἐπικουρίας. "Οπως προηγουμένως
ἡ ἀνακάλυψις τῆς διαφθορᾶς τοῦ Μιραβῶ ἐξήγειρε
τὸ φιλύποπτον τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ τώρα ἡ λιπο-
ταξία τοῦ Δουμουριέ συνέτεινεν ὥστε πᾶς δια-
κρινόμενος ἀνὴρ ἐβλέπετο ὑπόπτως, πλὴν τοῦ

‘Ροβεσπιέρου καὶ τοῦ Μαρά. ”Ηδη ἡ ἐπιτροπὴ εἰς ἣν παρεπέμφθη ἡ πρότασις τοῦ Δαντών, μελετήσασα τὸ πρᾶγμα, ὑπέβαλενομοσχέδιον δημιουργοῦν τὴν προταθεῖσαν ἐκτελεστικὴν ἐννεαμελῆ ἐπιτροπείαν ἥτις θὰ ἔχῃ ὑπάτην ἐποπτείαν καὶ ἔξουσίαν ἐπὶ πάσης ἐκτελεστικῆς καὶ διοικητικῆς ὑπηρεσίας. Αὐτὴ ἡ ἐννεαμελῆς ἐπιτροπεία εἶνε τὸ τρομερὸν Κομιτάτον τῆς δημοσίας σωτηρίας, εἰς ὃ ἡ Γαλλία ὀφείλει τὰς νίκας της καὶ τὴν ὑπαρξίαν της. Τὸ ἐντεῦθεν δίδαγμα ἵσως εἶνε ὅτι ὑπάρχουν περιστάσεις καθ' ἃς μία προσωρινὴ ὑπεύθυνος δικτατορικὴ ἔξουσία ἀποβαίνει μέθοδος σωτηρίας ἐνὸς ἔθνους.

Ἐν τῇ Συνελεύσει ἐδέσποζε τὸ κόμμα τῶν Γιρονδίνων. Οἱ Γιρονδῖνοι ἦσαν ἔξαιστοι ρήτορες, ἀλλ' ἀπολύτως ἀναρμόδιοι νὰ κυβερνήσωσι τὴν Γαλλίαν ἐν τοιαύτῃ κρισίμῳ καταστάσει πραγμάτων. Ἡσαν δημοκρατικοὶ νοικοκυραῖοι. Εἶχον στενὰς ἀντιλήψεις καὶ ἔτρεφον μῖσος κατὰ τῶν ἐργατικῶν τάξεων. Περὶ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τῆς Γαλλίας οὐδαμῶς ἔμελεν αὐτοῖς. ”Ηθελον ἀπλῶς νὰ εἶνε αὐτοὶ οἱ κύριοι, νὰ συζητῶσι, συγγράφωσι καὶ κηρύττωσι δοξασίας, περὶ ἀποκεντρώσεως, περὶ ἴδιωτικῆς πρωτοβουλίας, περὶ οἰκονομικοῦ laissez-faire καὶ τοιούτων. Ἐμίσουν τὸν Δαντών μὴ ἀνεχόμενοι τὴν ζωτικὴν ὑπεροχήν του. Διέπραξαν καὶ τὸ ἀσύγγιωστον σφάλμα νὰ προσβάλωσι τὸ ἀπαραβίαστον τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως καταγγείλαντες τὸν Μαρά ἐνώπιον τοῦ Ἐπαναστατικοῦ Δικαστηρίου καὶ δημιουργήσαντες οὕτω προηγούμενον ὅπερ ἀπέβη οίονεὶ

σπέρμα τῆς μελλούσης Τρομοκρατίας. Κατεγίνοντο τόσον εἰς προσωπικὰς ἀντεγκλήσεις καὶ ἐπιθέσεις ὥστε, ἐν τῇ κρισιμωτέρᾳ ἐποχῇ τῆς γαλλικῆς Ἰστορίας, παρεκώλυν πᾶσαν ἔργασίαν. Κατενοήθη ὑπὸ πάντων ὅτι ἡτο καιρὸς ἵνα ῥέκται πατριῶται ἀποφασίσωσι νὰ θέσωσι τέρμα εἰς τὸ κακόν. Ἐντεῦθεν ἐπῆλθεν ἡ λεγομένη “ἐπανάστασις τῆς 31 Μαΐου” καθ’ ἣν ἑκατὸν χιλιάδες παρισινοί ἐνοπλοὶ περιεκύκλωσαν τῆς Συνέλευσιν μὴ ἐπιτρέποντες οὕτε εἰς ἐν τῶν μελῶν ν’ ἀπέλθῃ, μηδὲ αὐτοὶ μετακινούμενοι κατὰ σπιθαμὴν πρὶν τριάκοντα δύο Γιρονδῖνοι ὀνομαστὶ ὑποδειχθέντες ἐκβληθῶσιν ἔξω. Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Δὲν συνέλήφθησαν ὅμως, ἀλλ’ ἐπὶ μακρὸν χρόνου περιεφέροντο ἐλεύθεροι ἐν Παρισίοις, μέχρις οὗ ἐγείραντες στάσεις τινὲς ἔξ αὐτῶν συνελήφθησαν καὶ ἐκαρατομήθησαν. Ἡ ἐπανάστασις αὗτη τῆς 31 Μαΐου ἀνέστειλεν ἐπὶ 14 μῆνας τὴν ἴσχὺν τῆς πλούτοκρατίας ἀναβιβάσασα τοὺς Ἱακωβίνους εἰς τὴν ὑπερτάτην ἴσχὺν ἀπὸ 2 Ιουνίου 1793 μέχρι 28 Ιουλίου 1794. Δὲν παρῆλθε μία ἑβδομὰς καὶ τὸ πρόβλημα τῆς σωτηρίας καὶ ἀσφαλείας τῆς Γαλλίας ὠρθώθη ἐνώπιόν των. Οἱ Γιρονδῖνοι ἀνεστάτωσαν τὴν χώραν κατὰ τῆς Ἱακωβινικῆς διοικήσεως ἀλλ’ ἡ Συνέλευσις ἀντλοῦσα δυνάμεις ἀπὸ τὴν αὐτοπεποίθησιν τοῦ Δαντῶν κατώρθωσε νὰ συμπνίξῃ τὰς ἐνεργείας των. Ὁλίγον ὕστερον ἐπῆλθεν ὁ φόνος τοῦ Μαρά ὑπὸ τὸ ἐγχειρίδιον τῆς νεαρᾶς Γιρονδίνης Καρλόττας Κορδαί, πληρώσας φρίκης τοὺς Παρισίους, καὶ ἀναδείξας τὸν Ἐβέρ, ἄνθρωπον πολὺ βιαιότερον τοῦ Μαρά. Ἐνταυτῷ

οἱ στρατοὶ τῆς Ἀγγλίας, τῆς Αὐστρίας, τῆς Πρωστίας ἐπίεζον τὴν Γαλλίαν δεινῶς, καὶ γαλλικαὶ ἐπαρχίαι ἐκυριεύοντο. Ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων ἦτο τρομερά. Ἐν Παρισίοις ἐμαίνετο λιμός. Τὸ χαρτονόμισμα ἔξεπιπτε. Πυρῖτις δὲν ὑπῆρχεν. Ὁ Δαντὼν διελογίζετο ὅτι ἀπητοῦντο φάρμακα ἥρωϊκά. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι σκοπὸς τοῦ συνασπισμοῦ τῶν Δυνάμεων τῷ 1793 ἦτο ὁ διαμελισμὸς τῆς Γαλλίας. Ἐκάστη αὐτῶν ἐπωφθαλμία τεμάχιον τῆς χώρας. Ἡ ἡττα τῶν Ἱακωβίνων θὰ ἐσήμαινε ἀποσύνθεσιν καὶ διαμελισμὸν τῆς Γαλλίας. Νέον δημιούργημα τοῦ Δαντὼν ἦλθεν ἐπικαίρως νὰ ἀποσοβήσῃ τοιαύτην συμφοράν. Ἐπρότεινε τὴν ἵδρυσιν Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως μὲ ἔξουσίαν ἀπόλυτον. Κυβέρνησιν ἡς νὰ εἴνε ἀπλοὶ ὑπάλληλοι πάντες οἱ ὑπουργοί, καὶ εἰς ἣν νὰ διαπιστευθῶσι πεντήκοντα ἑκατομμύρια φράγκων νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ ὅπως κρίνῃ. Ἡ ἀπόλυτος αὕτη κυβέρνησις ἐδημιουργήθη ἀνευ ἀναβολῆς καίτοι συνεπήγετο ἀναστολὴν τοῦ Συντάγματος, ἀλλὰ κατέστη ὁ τρόμος τῆς Εὐρώπης. Τὸ Ἐπαναστατικὸν Δικαστήριον, ὅπερ πράγματι ἦτο στρατοδικεῖον λειτουργοῦν διὰ πολιτικῶν δικαστῶν, ἐχρησίμευσεν ως ὁ δεξιὸς βραχίων τῆς. Τοιοῦτος γίγας δημιουργὸς ἦτο ὁ Δαντὼν. "Οτι ἦτο πολιτευτὴς πρώτης τάξεως εἴνε πρόδηλον ἐκ τοῦ ἀληθῶς τρομεροῦ κατορθώματος αὐτοῦ, νὰ ἀναστρέψῃ δηλαδὴ τὴν τέως ἐπικρατοῦσαν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς Συνελεύσεως. Ἡτο ἡράκλειον ἔργον νὰ στρέψῃ τὸν ρόον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐκείνου περὶ ἐξαπλώσεως τῆς δημοκρατίας ἀνὰ τὴν

γῆν διὰ τῶν ὅπλων. Μηδὲν λέγων δημοσίᾳ διηύθυνεν ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον τὰς ἔξωτερικὰς σχέσεις τῆς Γαλλίας ἀπαύστως διαπραγματευόμενος πρὸς ξένας κυβερνήσεις καὶ δὴ βασιλεῖς. Ἐλλ' ὁ θρίαμβός του ἐξηρτάτο ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῶν φιλελευθέρων τῆς Ἀγγλίας. Ἐὰν δὲ Φωξ ἐγίνετο πρωθυπουργός, ήταν Ἀγγλία θὰ ἀπεσύρετο ἀπὸ τὸν συνασπισμὸν καὶ θ' ἀνεγνώριζε τὴν Δημοκρατίαν. Ἐπὶ τέλους ὁ Δαντὼν προέβη εἰς τὴν τόλμην νὰ ἐκφρασθῇ ἀναφανδὸν κατὰ τῆς εἰρημένης ἔξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Γαλλίας τὸν Μάρτιον τοῦ 1793 ὑποβαλὼν πρότασιν περὶ ἀνακλήσεως τοῦ περὶ τοιαύτης πολιτικῆς ψηφίσματος. “Καταστήσατε, εἶπε, τὴν Δημοκρατίαν ἴσχυρὰν καὶ ἡ Γαλλία θὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ ἄλλων ἐθνῶν, διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ διὰ τῶν κατορθωμάτων αὐτῆς. Ψηφίσωμεν ὅτι δὲν θέλομεν νὰ ἀναμιγνυώμεθα εἰς τὰς ὑπόθεσεις τῶν ἄλλων κρατῶν.” Τοῦτο καὶ ἐψηφίσθη, καὶ ἡ γιρονδινικὴ πολιτικὴ κατέπεσεν. Ἐπίσης τελεσφόρως ἐπολέμησεν ὁ Δαντὼν τὴν πολιτικὴν περὶ αὐτονομίας τῶν Δήμων, καθορῶν ὅτι ἡ Γαλλία ἀκριβῶς τότε εἶχεν ἀνάγκην νὰ εἰνε ἐνιαία καὶ συγκεντρωτική.

Οκτακισχίλιοι ἀντιπρόσωποι τῶν συνελθουσῶν προκαταρκτικῶν Συνελεύσεων ἐστάλησαν εἰς Παρισίους τὸν Αὔγουστον νὰ ἐπικυρώσουν τὸ ψηφισθὲν Σύνταγμα. Τῆς εὐκαιρίας ὁ Δαντὼν ἐδράξατο ἵνα δημιουργήσῃ μέγαν στρατόν. “Ἐξαιτοῦμαι, εἶπε, παρὰ τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως νὰ παράσχῃ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τούτους τὰν προκαταρκτικῶν συνελεύσεων ἀμεσωτάτην καὶ

εύρυτάτην ἔξουσίαν νὰ στρατολογῇ. Ἐὰν ἕκαστος τῶν ὀκτακισχιλίων τούτων ἀνδρῶν κατατάξῃ εἴκοσιν ἄνδρας, ἡ πατρὶς ἐσώθη.” Δι’ αὐτῆς καὶ μόνης τῆς προτάσεως ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἄνθρωπος ἐδημιούργησε δεκατέσσαρας μεγάλας στρατιάς, καὶ ἔξηκοντακισμυρίους στρατιώτας ώσεὶ ἔξορκίσας αὐτοὺς νὰ φυτρώσωσιν ἐκ τοῦ ἐδάφους. Αἱ μεγάλαι αὗται δημοκρατικαὶ στρατιαὶ ἐπλήρουν τὸν εὐρωπαϊκὸν ὄρίζοντα ἐπὶ τὰ εἰκοσιπέντε ἐπόμενα ἔτη διὰ τῆς φήμης τῶν θριάμβων των. Ἐκ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἐστρατολόγησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν προκαταρκτικῶν συνελεύσεων προέκυψαν οἱ περίπυστοι στρατηγοὶ Ζουρδάν, Πισχεγρῦ, Μαρσῶ, Δουγομιέ, Μορῶ, Ζουβέρ, Κλέβερ καὶ Χόσχ. Ἡ δημιουργικότης τοῦ Δαντών, ἡ ὀργανωτικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Καρνῶ, ἡ ἀκάματος φιλοπονία καὶ πεῖρα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Βουσώτ, ὅστις εἰσδύων εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνδρῶν ἐγίνωσκε νὰ φέρῃ τὸ κατάλληλον ποιὸν εἰς τοὺς βαθμοὺς τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ ἡ μυστηριώδης πεποίθησις τοῦ σύμπαντος λαοῦ περὶ τῆς νίκης, ὑπῆρξαν αἱ τέσσαρες πηγαὶ τῆς θαυματουργοῦ δράσεως ἥτις διέκρινε τὴν Γαλλίαν πρὸ ἐνὸς αἰῶνος, ἀντιμετωπίζουσαν δεινοὺς ἐχθροὺς ἔξωτερικοὺς καὶ ἔσωτερικούς. Οĩα δρᾶσις ἐν τῷ ἔσωτερικῷ! Ἐπτακόσια ὀρειχάλκινα καὶ τριακοντακισχίλια σιδηρᾶ τηλεβόλα κατεσκευάσθησαν ἐντὸς ἐνὸς ἔτους.

Ἡτο μέγα σφάλμα τοῦ Δαντὼν ὅτι ἤρυνήθη νὰ γίνῃ μέλος τῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως ἥτις ἴδρυθη τῇ προτάσει αὐτοῦ. Ἡτο ἄμοιρος φιλο-

δοξίας καὶ ὅτε τὸ Κομιτάτον τῆς Κοινῆς Σωτηρίας ἀνῆλθεν εἰς περιωπὴν δικτατορίας, αὐτὸς ἀπέσχε, θέλων ώς εἶπε νὰ διακεντῖ ἔξωθεν τοὺς διαχειρίζομένους τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλ' ἀκριβῶς ή στιγμὴ ἀπήτει αὐτόν. Μετὸύ πολὺ ἥρχισε νὰ χάνῃ τὴν ἴσχυν του. *Λίαν φυσικόν* διότι οὐδεὶς πολιτικὸς ἀνὴρ δύναται νὰ ἔχῃ ἴσχυν ὅταν ἀπεκδύεται τῆς εὐθύνης του, μή ἔχων δὲ ἴσχυν, τάχιστα ἀπόλλυσι πᾶσαν ἐπιρροὴν παρὰ ταῖς ὁμάσι τοῦ λαοῦ. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἥδη φέρεται ἀπὸ σφάλματος εἰς σφάλμα στερηθεῖσα τῆς ἀρχηγίας τοῦ Δαντών.

Οἱ Ἱακωβῖνοι ἀπαλλαχθέντες τῆς ἐπιρροῆς τῶν Γιρονδίνων ἐπεδόθησαν πυρετωδῶς εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνοικοδομήσεως, κατεχόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι ἀποστολὴ αὐτῶν ἥτο νὰ ἐγκαινίσωσι νέαν κοινωνικὴν τάξιν. Εἶνε ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ λιμὸς ὅστις ἐμάστιζε τοὺς Παρισίους καθ' ἕκαστον χειμῶνα, δὲν ἐπεφάνη κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον καθ' ὃν οἱ Ἱακωβῖνοι ἦσαν ἐν τῇ ἀρχῇ. Τοὺς Ἱακωβίνους ἐχαρακτήριζε στοργὴ καὶ συμπάθεια ὑπὲρ τῶν ὁμάδων τοῦ λαοῦ. Ἐπειράθησαν ἥρακλείως νὰ πραγματοποιήσωσιν ώς ἀντιστάθμισμα κατὰ τοῦ ἀτομισμοῦ τὴν ἀδελφότητα, ἥτις κατὰ βάθος οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ εὐσυνείδητος εἰλικρινὴς ἀναγνώρισις τῆς ἀλληλεξαρτησίας ἐκείνης ἥτις πράγματι συνδέει ὅλους ἡμᾶς ἐν κοινωνίᾳ. Πρώτιστον ἔργον αὐτῶν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν Γιρονδίνων ἥτο νὰ συντάξωσι νέον σύνταγμα, τὸ ἔκτοτε γνωστὸν ἐν τῇ ἴστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σύνταγμα τοῦ ἐννευήκοντα τρία. Ἡτο σχέδιον τοῦ φιλοσόφου Κονδορσέ, ἀλλὰ μεγάλως

τροποποιηθὲν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως. Λί τροποποιήσεις ἐνδεικνύουν τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ γιρονδινικοῦ καὶ τοῦ ἱακωβινικοῦ πνεύματος. Τὸ σχέδιον οὗν ὑπεβλήθη ἵτο ὁ Πλοουτοκρατικὸς Χάρτης τοῦ ἀτομισμοῦ οὗν ὁ κόσμος ἥδη γυωρίζει ἀπὸ τὰ ἐν ἰσχύι Συντάγματα. Προστασία τοῦ ἀτόμου, ἀσφάλεια ἀσύλου, ἐγγυήσεις κατὰ δεσποστισμοῦ. Τὸ Σύνταγμα οὗν ἐψηφίσθη ὑπὸ τῶν Ἱακωβίνων ἵτο ὁ Χριστιανικὸς Χάρτης τῆς ἀδελφότητος." Οσῳ ἀβαθεῖς καὶ ἀν ἦσαν οἱ συλλογισμοί των, ἐντούτοις διησθάνθησαν τὴν πρακτικὴν σημασίαν τῆς χριστιανικῆς ἡθικῆς. Οἱ Ἱακωβῖνοι ἐτροποποίησαν τὸ γιρονδίνειον σχέδιον καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑπαλλήλων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, φρονοῦντες ὅτι ὁ λαὸς ἐν τῷ συνόλῳ του εἶνε ἀκατάλληλος νὰ ἐκλέγῃ πρόσωπα πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ἔθνικῶν ὑποθέσεων. Λίαν δρθῶς ἔκριναν ὅτι ὁ λαὸς ἐν τῷ συνόλῳ του εἶνε μόνον κατάλληλος νὰ βλέπῃ τοὺς νόμους ἀφοῦ γείνουν καὶ νὰ ἀποφαίνεται ἀν εἶνε ἀναγκαῖοι ἢ ὅχι. "Αν τὸ ἱακωβινικὸν πνεῦμα κατίσχυεν, ἀναμφιβόλως θὰ ἐξησφαλίζετο σήμερον εἰς τὰ πολιτισμένα κράτη διοίκησις ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπὲρ τῶν διμάδων. Κατισχύσαντος ὅμως τοῦ γιρονδινείον πνεύματος ἐξησφαλίσθη διοίκησις ὑπὸ τῶν νοικοκυραίων ὑπὲρ τῶν νοικοκυραίων. Οἱ Ἱακωβῖνοι ἀπεπειράθησαν πολλαχῶς νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν ἀδελφότητα ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ κατήνεγκον σπουδαῖα πλήγματα κατὰ τοῦ χρηματισμοῦ. Ἐξόχως ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ μέριμνα αὐτῶν περὶ παιδείας. Δὲν ὑπάρχει θέμα ἐκπαιδευτικὸν πρὸς συζήτησιν ὅπερ νὰ μὴ

έμελέτησε καὶ συνεζήτησεν ἡ Ἰακωβινικὴ Συνέλευσις. Τὸ σχέδιον τοῦ Λεπελετιέ, ὅστις ἐδολοφονήθη τῇ προτεραιᾳ τῆς καρατομήσεως τοῦ Λουδοβίκου ως ψηφίσας ὑπὲρ αὐτῆς, ἀλλ ἐκηδεύθη πανδήμως τῇ ἐπαύριον τῆς καρατομήσεως, εἰνε ἀξιοθαύμαστον σύστημα ἔθνικῆς ἐκπαιδεύσεως. Κατ' αὐτὸ πάντα τὰ ἄρρενα ἀπὸ τοῦ ἕκτου μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους καὶ πάντα τὰ θήλεα ἀπὸ τοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ ἐνδεκάτου ἐκπαιδεύονται ἐν κοινῷ, δαπάναις τῆς Δημοκρατίας τρεφόμενα διαιτώμενα καὶ διδασκόμενα, φέροντα δὲ ὁμοιόμορφον ἐνδυμασίαν ἐν ὀνόματι τῆς ἴστητος. Μεγάλη παιδαγωγικὴ ἀρχὴ τοῦ Δαντὼν ἦτο ὅτι τὰ τέκνα ἀνήκουν εἰς τὴν πολιτείαν μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς γονεῖς των, καὶ ἀφ' ὅτου ἡ παιδαγωγικὴ αὕτη ἀρχὴ ἐξηνέχθη, ἀκόρεστος ἐξεδηλώθη δίψα πρὸς μάθησιν.

Ἡ Συνέλευσις εύρεθη ἥδη ἀντιμέτωπος πρὸς μέγα πρόβλημα. Πῶς νὰ θρέψῃ δεκατέσσαρας στρατιὰς ἐπὶ τῶν συνόρων καθ' ὃν χρόνον ἀδελφοκτόνος πόλεμος ἐμαίνετο ἐσωτερικῶς, πάντες δὲ οἱ πόροι τοῦ πλούτου ἐστείρευσαν. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐλευθέρου συναγωνισμοῦ δὲν ἥδυνατο νὰ λύσῃ αὐτὸ τὸ πρόβλημα. Ἡ Συνέλευσις ἡναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν προσφιλὴ της ἀρχὴν ταύτην καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μεγίστου ὄρου, δηλαδὴ νὰ ἐπιβάλῃ ὅριον τῶν τιμῶν εἰς ἀς ἐπωλοῦντο τὰ τρόφιμα. Τὰ οἰκονομικὰ τῆς χώρας εἶχον ἀποκατασθῆ διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν assignats, χαρτονομίσματος δηλαδὴ βασιζομένου ἐπὶ τῶν δημευθέντων κτημάτων τῆς ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ

κλήρου. 'Αλλ' ή ἀντεπανάστασις ὡργάνωσε πλῆρες σύστημα παραχαράξεως τῶν assignats λειτουργοῦν, ἐν Λονδίνῳ, ἐν Ἐλβετίᾳ καὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ. Κατὰ συνέπειαν ἔξεπεσαν μεθ' ὅλην τὴν θανατικὴν ποιηὴν ἥν ή Συνέλευσις ἀντέταξεν εἰς τὸ κακούργημα τοῦτο. 'Εντεῦθεν ή προσφυγὴ εἰς τὸ σύστημα τοῦ μεγίστου ὄρου ὑφ' οὐ ὑποστηριχθὲν τὸ χαρτονόμισμα κατώρθωσε νὰ λύσῃ τὸ προβλῆμα τῆς διατροφῆς τῶν στρατιῶν. "Ετερος νόμος, ἀποτέλεσμα τοῦ ὅποιου ἦτο νὰ ὑψωθῇ τὸ χαρτονόμισμα μονίμως εἰς τὸ ἄρτιον, ἦτο οἱ κελεύσας νὰ καταρτισθῇ πίναξ τοῦ μεγίστου δρου. "Ητο παμμέγιστον στατιστικὸν ἔργον ὁ πίναξ οὗτος, δι' οὐ καθίστατο γνωστὸν πόσον ἐστοίχιζον αἱ ἀκατέργαστοι ὕλαι καὶ ποίας ἀξίας προσθέτει εἰς τὰ προϊόντα ή ἔργασία. "Ολα τὰ μυστήρια τῆς παραγωγῆς ἔξιχνιάζονται οὕτω, καὶ ρίπτεται φῶς εἰς ὅλα τὰ ἔργοστάσια. Τί θὰ κατώρθου διὰ τὸν πολιτισμὸν ἡ ἀρχὴ τοῦ μεγίστου ὄρου καὶ τοῦ πίνακος τοῦ μεγίστου ὄρου ἀν διετηρεῖτο ως ἴθυντειρα πολιτικὴ ἀρχή? Θὰ ἔξωμάλυνεν ἵσως ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς μεταβατικῆς ἐποχῆς ἥν ἥδη διερχόμεθα καὶ θὰ παρεσκεύαζε τὴν μετάβασιν ἡμῶν εἰς τὸ Νέον Κοινωνικὸν Καθεστός. Θὰ ἀπῆλειφεν ἵσως ὅλα τὰ κακὰ τοῦ συναγωνισμοῦ καὶ θὰ καθίστα τὴν ἐποχήν μας μᾶλλον ὑποφερτὴν εἰς ὅλους. Θὰ ἔξησφάλιζεν ὄργανισμόν τινα τῆς βιομηχανίας ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἡ Γαλλία θὰ ἥδυνατο προεξάρχουσα ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, νὰ ἔξακολουθῇ ἥγουμένη τοῦ κόσμου.